
Strateginen sopimus 2017, kj-toimiala

1.1 Kuvaus toiminnasta (kh)

Kaupunginhallitus vastaa kaupungin hallinnosta ja taloudenhoidosta sekä kaupunginvaltuuston päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta. Kaupunginhallituksessa on konsernijaosto. Konsernijaoston tehtävänä on huolehtia keskitetyistä palveluista, joita ei ole annettu kaupunginhallituksen, lauta- tai johtokuntien tehtäväksi sekä konserniohjauksen kehittämisestä ja niiden yhtiöiden, osuuskuntien ja yhdistysten sekä säätiöiden omistajaohjauksesta sekä valvonnasta, joiden osakkaana tai jäsenenä kaupunki on tai joissa kaupungilla on määräysvalta tai yhtiöjärjestykseen tai sääntöihin perustuva oikeus nimittää hallituksen tai muiden toimielimien jäseniä.

Kaupunginhallituksen alaisuudessa toimii konsernihallinto, seitsemän palvelukeskusta, Varsinais-Suomen aluepelastuslaitos, Vesiliikelaitos sekä 23 strategista yhteisöä. Strategisten yhteisöjen osalta kaupunginhallitus on delegoinut valvontavastuunsa konsernijaostolle, joka huolehtii yhteisöjen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden määrittelystä ja seurannasta.

Kaupunginjohtaja johtaa ja valvoo kaupunginhallituksen alaisena kaupungin hallintoa ja taloutta sekä toimielinten ja laitosten toimintaa ja muuta kaupungin toimintaa. Kaupunginjohtaja johtaa konsernihallintoa, kaupungin edunvalvontaa ja kansainvälisiä suhteita. Kaupunginjohtaja vastaa kaupungin yleisestä elinkeinopolitiikasta, tiedottamisesta sekä tarpeellisen vieraanvaraisuuden ja huomaavaisuuden osoittamisesta. Kaupunginjohtaja edustaa kaupunkia koti- ja ulkomaisissa sidosryhmätilaisuuksissa ja neuvotteluissa.

Kaupunginjohtajan välittömässä alaisuudessa toimivat kolme konsernihallinnon ryhmää: hallintoryhmä, talous- ja strategiaryhmä sekä kaupunkikehitysryhmä. Kullakin ryhmällä on kaupunginjohtajan välittömässä alaisuudessa toimiva johtaja. Palvelukeskusten hallinnollisen johtamisen kaupunginjohtaja on delegoinut konsernihallinnon ryhmiin kuuluville johtajille.

Konsernihallinnon tehtävänä on huolehtia kaupunginvaltuuston, kaupunginhallituksen ja sen konsernijaoston päätöksenteon valmistelusta ja päätösten täytäntöönpanosta sekä avustaa kaupunginhallituksen puheenjohtajaa tälle johtosäännössä annettujen tehtävien osalta, avustaa kaupunginjohtajaa ja apulaiskaupunginjohtajaa kaupungin hallinnon ja taloudenhoidon johtamisessa sekä toiminnan ja talouden johtamisessa.

Palvelukeskuksen tehtävänä on tuottaa kaupunginhallituksen päättämiä palveluja kaupunkikonsernille ja ulkoisille asiakkaille. Palvelukeskuksen johtaja johtaa ja valvoo kaupunginhallituksen konsernijaoston ja kaupunginjohtajan alaisena palvelukeskusta ja vastaa sen kehittämisestä, taloudesta ja toiminnasta sekä asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta.

Kaupungissa toimivat johdon tukena talouden, henkilöstön, viestinnän, strategian ja kehittämisen, hankintojen sekä lakipalveluiden matriisitoiminnot, joiden tehtävänä on ohjata tehtäväalueensa toimintojen ja resurssien käyttöä kaupungissa.

1.2 Toimintaympäristön muutokset (kh)

Talouden näkymät

Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan Suomen bruttokansantuote (BKT) kasvoi 0,5 prosenttia vuonna 2015. Talous kasvoi ensimmäistä kertaa vuoden 2011 jälkeen, sillä BKT supistui 1,4 prosenttia vuonna 2012, 0,8 prosenttia vuonna 2013 ja 0,7 prosenttia vuonna 2014.

Huhtikuun 2016 alkuun mennessä julkaistuissa talousennusteissa arvioidaan Suomen vuoden 2016 talouskasvun nopeutuvan lievästi vuoteen 2015 verrattuna: ennusteet vaihtelevat yleisesti 0,5 - 1,2 prosentin välillä.

Valtiovarainministeriön 14.4.2016 julkaistussa Taloudellisessa katsauksessa ennustetaan vuoden 2016 talouskasvuksi 0,9 prosenttia. Maltillista kasvua vauhdittavat erityisesti monen vuoden supistumisen jälkeen nousuun lähtevät yksityiset investoinnit.

Huhtikuussa 2016 julkaistussa Työ- ja elinkeinoministeriön ja ELY-keskusten Alueelliset kehitysnäkymät 1/2016 -katsauksessa todetaan, että Turun telakan (Meyer Turku) aseman vakiintuminen omistajanvaihdoksen myötä on ilmeisesti heijastunut laajasti Turun seutukunnan yrityskenttään ja asukkaisiin. Katsauksen mukaan sekä tuoreimassa Varsinais-Suomen maakuntaennusteessa että tuoreimmassa pk-barometrissa seutukunnan yritysten näkymät ja odotukset ovat hyvin myönteiset myös valtakunnallisessa vertailussa.

Turun telakan tilauskannan vahvistuminen useilla risteilijöillä merkitsee tuotantomäärän nousua 30 % nykytasoa korkeammaksi vuoteen 2020 asti. Meyer Turku on käynnistänyt telakan pitkjänteiseen kehittämiseen tähtäävän investointiohjelman, josta on julkistettu telakan uuden suurnosturin hankkiminen ja Piikkiön hyttitehtaan uudistaminen. Myös meriteollisuuden muut yritykset ovat saaneet tilauksia mm. Saksasta.

Lääketeollisuuden yrityksistä Bayer on katsauksen mukaan investoinut Turussa merkittävästi ehkäisyimplanttien tuotantoon. Myynti on kasvanut nopeasti ja se oli vuonna 2015 lähes 1 Mrd €. Myös Orion laajentaa tuotantokapasiteettiaan. Lääketeollisuus on Turulle tärkeää korkean jalostusarvon ja korkean osaamisen tuotantoa, jonka henkilöstön määrä on noin 1 500.

Rakentamisessa pitkään heikkona jatkunut kehitys on Turun seutukunnassa päätymässä ja vuodesta

2016 on tulossa katsauksen mukaan tuotannon kasvuvuosi. Turussa rakentamisen aloitukset kasvoivat Turun rakennusvalvonnan tietojen mukaan vuoden 2016 ensimmäisellä neljänneksellä hyvin voimakkaasti viime vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna.

Kaupan alalla työllisyys uhkaa katsauksen mukaan heiketä Turun seutukunnassa ostovoiman laskun ja kaupan rakennemuutosten takia. Muiden palvelu-alojen liikevaihto on kehittynyt koko Varsinais-Suomessa melko hyvin ja vuosina 2014 - 2015 kasvu on ollut yllättävän tasaista.

Alueelliset kehitysnäkymät- katsauksessa arvioidaan Turun seutukunnan tulevan 6 kk:n taloudelli-

sia näkymiä kokonaisuudessaan siten, että elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanteen odotetaan olevan nykyistä parempi ja työllisyystilanteen pysyvän ennallaan. Vastaavasti tulevan 12 kk:n kuluttua sekä elinkeinoelämän ja yritystoiminnan että työllisyystilanteen odotetaan olevan nykytilannetta parempi.

Kuntatalous

Kuntatalouden tulevaisuudennäkymät ovat erittäin haasteelliset. Heikko taloustilanne näkyy verotulojen laimeana kasvuna. Väestön ikärakenteen muutoksesta johtuva kuntapalvelujen kysynnän kasvu näkyy kuntien menojen tuloja korkeampana kehityksenä. Työttömyys tulee pysymään korkeana. Kuntien velkaantuminen on ollut ja tulee olemaan voimakasta johtuen ensisijaisesti suurista investointi- ja peruskorjaustarpeista.

Kilpailukyky sopimus ja hallitusohjelman toimenpiteet muuttavat merkittävästi kuntien tulonmuodostusta. Työkustannukset alenevat, mutta samaan aikaan vastaavat alenemat leikataan pois valtiosuuksista. Kilpailukyky sopimuksen kokonaisvaikutus kuntatalouteen arvioidaan olevan noin 90 milj. euroa taloutta heikentävä. Peruspalveluihin kohdistuu lukuisia normimuutoksia ja vastuunjakomuutoksia kuntien ja valtion välillä. Kuntien laskennalliset kustannussäästöt vähennetään valtiosuuksista. Kuntien vastuulle jää valtionosuusleikkauksia vastaavien sopeuttamistoimenpiteiden toimeenpano. Taluspainetta lisää laskennallisiin kustannuksiin sisältyvät kunnan näkökulmasta kiinteät kustannukset.

Maakuntauudistuksen vaikutukset kuntiin ja niiden asukkaisiin sekä uudistuksessa toteutettavien muutosten rahoitus ovat vielä avoinna ja aikatauluttamatta, ja se tuo epävarmuutta toiminnan suunnittelulle ja talouden raamitukselle koko taloussuunnittelukauden ajalle.

Väestönkehitys ja työllisyys

Kaupungin väestönkasvu on vuosina 2011-2015 ollut aiempiin vuosiin verrattuna suhteellisen nopeaa ja ylitti Tilastokeskuksen vuonna 2015 laadittu väestöennusteen ensimmäisen vuoden (2015) luvun yli seitsemälläsadalla hengellä. Etenkin 15-64 -vuotiaiden ja 0-14 -vuotiaiden määrän kasvu on ollut ennustettua suurempi.

Kuntien välinen nettomuutto oli tappiollista välillä 2004-2009, mutta vuodesta 2010 alkaen tulomuutto on ylittänyt lähtömuuton. Kasvu on, kuten koko maan tasollakin, paljolti maahanmuuton ansiota. Nettosiirtolaisuus on ollut Turulle voitollista koko 2000-luvun.

Vuonna 2015 Turun väestö kasvoi 2 084 hengellä ja väkiluku oli vuoden lopussa 185 908. Lisäyksestä vieraskielisten osuus oli 1 054 ja kokonaislukumäärä kaupungissa 18 781. Vuoden 2015 aikana vieras-

kielisen väestön määrä kaupungissa nousi yli kymmenen prosentin. Turun ruotsinkielisten määrä ylitti 10 000 vuoden 2015 aikana ja oli vuoden lopussa 10 033, jossa lisäystä edellisvuodesta 109.

Suomeen saapui vuoden 2015 aikana 32 476 turvapaikanhakijaa. Suurin osa heistä oli irakilaisia (20 484). Seuraavaksi eniten hakijoita saapui Afganistanista, Somaliasta ja Syyriasta. Vuoden 2015 tulleiden turvapaikanhakijoiden profiilissa painottuivat nuoret miehet (noin 65 % tulijoista on miehiä). Aikuisten naisten osuus tulijoista oli runsas 10 prosenttia. Pienten lasten ja vanhusväestön osuus oli vähäinen.

Turkuun majoitettiin syksyn 2015 aikana noin tuhat turvapaikanhakijaa, joista valtaosa oli nuoria miehiä. Pieniä lapsia tai vanhuksia oli hyvin vähän. Arvioiden mukaan turvapaikanhakijoiden määrä pysyy korkeana pitkään, joskin painetta maahanmuutolle pyritään hillitsemään kansallisin ja kansainvälisin toimin.

Kotoutumista tukevien palveluiden tarve tulee kuitenkin merkittävästi kasvamaan vuodesta 2016 eteenpäin.

Alueelliset kehitysnäkymät -katsauksessa arvioidaan alkaneen vuoden näyttävän varovaisen luopaavalta työllisyyden suhteen Turun seudulla. Kokonaistyöttömyysaste on seuraamassa nuorten työttömyyden kehityslinjaa eli kääntymässä laskuun, mikäli yleinen suhdannetilanne ei heikkene.

Turun kaupungin työttömyysaste oli helmikuussa 2016 kymmenen suurimman kaupungin vertailussa viidenneksi korkein. Turku korkeampi työttömyysaste oli Tampereella, Oulussa, Jyväskylässä ja Lahdessa. Pitkäaikaistyöttömien osuus kaikista työttömistä oli Turussa kuudenneksi ja nuorisotyöttömien osuus seitsemänneksi korkein.

1.3 Toiminnan kehittämissuunnitelma ja strategiset painopisteet (kv)

Turun kaupungin kehittämisen lähtökohtana toimivat Turku 2029 -kaupunkistrategian visio, toimintalupaukset ja päämäärät sekä strategisten ohjelmien linjaukset. Strategiset ohjelmat sisältävät yhteensä 41 linjausta.

Turun sijainti joen, meren ja saariston äärellä tarjoaa ainutkertaisen vetovoimatekijän kaupungin kasvulle. Vetovoimaisuutta vahvistaa arvokas ja monimuotoinen luonnonympäristö sekä Suomen vanhimman kaupungin historiallinen rakennettu ympäristö. Näitä vahvuuksia hyödyntäessään kaupunki kantaa vastuunsa niin luonnon kuin kulttuuriympäristönkin säilymisestä.

Kaupungin toiminnan päämääränä on kaupunkilaisten kestävä hyvinvointi. Väestön ikääntyminen, työttömyys, hyvinvointiin liittyvien ongelmien kasaantuminen ja resurssien oikea kohdentaminen ovat esimerkkejä toimintaympäristöön liittyvistä haasteista, joiden ratkaiseminen edellyttää kokonaisvaltaista toimintatapojen muutosta. Kaupungin palvelurakennetta on muutettava siten, että kallis erityistyö ja korjaava työ vähenevät ja toimintaa suunnataan mahdollistavaan ja ehkäisevään työhön. Palvelumuotoilulla ja -ohjauksella parannetaan erityisesti paljon palveluja käyttävien palveluketjuja. Kun investoidaan oikealla tavalla ehkäiseviin, tarpeenmukaisesti monialaisiin ja yhteen sovitettuihin palveluihin, syntyy sekä hyvinvointihyötyjä että taloudellisia säästöjä.

Palvelut järjestetään vaikuttavien palveluketjujen avulla siten, että asiakaspalvelu on toiminnan keskiössä. Palveluja toteutetaan kiinteässä ja laajassa yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.

Turun alueella on monipuolinen elinkeinorakenne, jonka tukena on laadukkaat ja joustavat yritys- ja innovaatiopalvelut. Paras tapa hoitaa työllisyyttä on kehittää ja tukea yritysten syntyä, kilpailukykyä ja kasvua, jolloin työvoimalle syntyy aitoa ja pysyvää kysyntää. Turun logistinen sijainti EU:n TEN-T (Trans European Network) runkoverkossa ja osana Tukholmasta, Turun ja Helsingin kautta Pietariin ulottuvalla kasvuvyöhykkeellä tarjoaa kaupungille mahdollisuudet kehittyä merkittävänä logistisena solmukohtana.

Turun erityisenä vahvuutena ovat laadukkaat yliopistot, ammattikorkeakoulut ja muut oppilaitokset. Ne tukevat kaupungin jatkuvaa uudistumista luomalla pohjaa laaja-alaiselle osaamiselle ja luovuudelle. Turun 40 000 opiskelijaa ovat merkittävä potentiaali kaupungille ja sen yrityksille.

Matkailu- ja kongressikaupunkina kehittymisen näkökulmasta Turun historia, kulttuuripalvelut, tapahtumatoiminta, saaristo, merellisyys ja joki ovat merkittäviä vetovoima- ja elinvoimatekijöitä.

Kaupungin uudistumisen lähtökohtana ovat toiminnan läpinäkyvyys ja tietoon perustuva johtaminen, joita tuetaan ajanmukaisilla tietojärjestelmillä. Tämän vuoksi kaupunki haluaa tuntea asukkaansa ja asiakkaansa paremmin. Keskeisiä elementtejä tuottavuuden parantamisessa ovat lisäksi kaupungin tilojen käytön tehostaminen, aktiivinen omistajaohjaus ja tukipalvelujen tuoteistaminen. Yhteiset pelisäännöt varmistavat

kaupungin voimavarojen tehokkaan ja tarkoituksenmukaisen käytön.

Palvelujen ja toimintojen digitalisointi mahdollistaa organisaatio- ja kustannusrakenteen keventämisen ja henkilöstön ajankäytön kohdentamisen vaativampiin tehtäviin. Asukkaille ja asiakkaille tämä tarkoittaa aikaisempaa parempia mahdollisuuksia käyttää kaupungin palveluja ajasta ja paikasta riippumatta.

Uudistamalla palveluja laajalla innovaatioyhteistyöllä avoimuuden periaatteita noudattaen kaupunki edistää myös uusien liiketoimintamahdollisuuksien ja palvelumuotojen syntymistä. Jotta kehittäminen olisi tehokasta, tarvitaan kaupunkitasolla yhteisiä menetelmiä ja työvälineitä, joilla kehittämistä hallitaan.

Aktiivinen rakentaminen, joka tarkoittaa sekä määrätietoista uudisrakentamista, että täydennysrakentamista, on aina ollut eräs kasvavan kaupungin tunnusmerkeistä. Kaupungin kehittäminen laajoina kokonaisuuksina tukee elinkeinoelämän kilpailukykyä ja asukkaiden viihtyvyyttä.

Ilmastotietoinen kaupunkikehitys edellyttää entistä kestävämpää rakentamista ja uudenlaista innovatiivisuutta kaikessa toiminnassa aluesuunnittelusta korjausrakentamiseen. Tämän ymmärryksen ja osaamisen arvo korostuu tulevaisuuden yhdyskuntarakennetta luotaessa.

Kehittämismalli

Turun kaupungissa kehittäminen perustuu kaupungin kehittämismalliin (Kh 29.9.14, § 368). Peruskaupunki noudattaa kehittämismallia kaikessa kehittämisessä. Strategiaa toteutetaan pääosin hankkeina ja projekteina. Merkittävimmät hankkeet ja projektit nostetaan toimialojen ja konsernihallinnon strategisiin ja operatiivisiin sopimuksiin.

Kehittämismalli yhtenäistää kehittämiseen liittyvät käsitteet, rakenteet ja työtavat. Kehittämismalli sisältää sekä kehittämiskokonaisuuden johtamisen (=salkunhallinta) että yksittäisen projektin johtamisen (=projektinhallinta).

Jokainen hanke ja projekti sijoitetaan kaupungin strategiarakennetta mukailevaan salkkuun tai toimialan salkkuun. Kehittämissalkkua ohjaa nimetty salkunomistaja ja salkun ohjausryhmä. Kehittämismallin käytössä hyödynnetään Thinking Portfolio -salkunhallintavälinettä.

Kaupungin kärkihankkeet

1. Keskustan kehittäminen

Kaupunginhallitus on 2.5.2016, § 177 päätöksellään käynnistänyt Keskustan kehittämisen kärkihankkeen jonka tavoitteena on kaupunkikeskustan elinvoiman turvaaminen ja uudistaminen.

Kärkihanketyö käynnistetään asettamalla työryhmä pohtimaan kehittämissuhteita ja luomaan strateginen visio keskustan kehittämisestä. Kärkihankkeessa määritetään keskeisimmät tavoitteet

ja toimenpide-ehdotukset keskustan elinvoimaisuuden vahvistamiseksi. Visiotyössä valmistuvan näkemyksen pohjalta käydään lähetekeskustelut avoimilla foorumeilla sekä kaupunginvaltuustossa ja -hallituksessa. Näiden pohjalta tuodaan kärkihankkeen jatko päätöksentekoon keväällä 2017.

2. Turun kampus ja tiedepuisto

Kaupunginhallitus on 25.4.2016 § 163 päätöksellään käynnistänyt Turun kampus ja tiedepuisto kärkihankkeen. Kärkihankkokonaisuudella tavoitellaan kunnianhimoista alueen älykaupungin toiminnallista konseptia, maankäytön, asumisen, rakentamisen ja liikenteen suunnitelmaa sekä palveluiden ja elinkeinotoiminnan yhdistämistä fyysisen ympäristön toteutukseen. Keskeinen elementti on alueen logistinen saavutettavuus - erityisesti tunnin juna -hanke, jolla kampus- ja tiedepuistoalue kytkeytyy vahvasti pääkaupunkiseudun työssäkäyntialueeseen.

Kärkihankkeen kannalta olennaista on kumppanuusajattelu sekä kytkeä hankkeeseen monipuolinen korkeakoulu- ja yritysmaailman innovatiivisuus. Monipuoliselle älykaupungin kokeilu-, kehitys-, ja tutkimustoiminnalle kärkihankke tarjoaa näyteikkunan ja houkuttelevan kehitysalustan. Kaikilta osin hankkeessa haetaan yhdessä tekemisen ja kumppanuuden mallisuorituksia.

Kärkihankkeen menestymistä tulevat osoittamaan alueelle kohdistuvat investoinnit, hankkeen avulla kehittyvä liiketoiminta ja syntyvät työpaikat sekä aluebrändin kansallinen ja kansainvälinen tunnistettavuus.

3. Palveluohjauksen uudistaminen

Neuvonnan ja palveluohjauksen tarve tulee kasvamaan ja on jo kasvanut erityisesti ikääntyneen väestön osalta. Asukkaiden ja asiakkaiden omaehtoinen itsestään huolehtiminen ja aktiivinen ote elämään ovat nyt ja tulevaisuudessa tärkeitä. Näitä elementtejä tukemaan tarvitaan palveluohjausta, jossa kohtaavat asiakkaan tarve, työntekijöiden palveluohjauksellinen osaaminen ja yhteistyö sekä yksityisen sektorin että kolmannen sektorin kanssa.

Palveluohjauksella tarkoitetaan sekä asiakastyön menetelmää, että palveluiden yhteensovittamista organisaatioiden tasolla. Palveluohjaus on vakiintunut tarkoittamaan yksilökohtaista palveluohjausta, jossa keskeistä on asiakkaan ja työntekijän luottamussuhde ja asiakaslähtöinen työskentelytapa. Hyvään tulokseen pääsemisen on todettu edellyttävän aitoa kohtaamista, luottamusta, työntekijän tieto-taitoa, sitoutumista, asiakkaasta välittämistä ja hänen näkemystensä kunnioittamista.

Yhteiskunnalliset muutokset tulevat vaikuttamaan palveluohjauksen lisääntyvään tarpeeseen. Soteuudistuksessa on suunniteltu, että kuntien tehtäväksi jää terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen. Ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen vaikuttavia asioita ovat muun muassa varhaiskasvatus ja koulutus, liikuntamahdollisuudet, ruoka- ja kulttuuripalvelut, kaavoitus ja liikennejärjestelyt. Näiden ja monien muiden asioiden hoidosta on vastuussa kunta.

Lisäksi eri kaupungeissa on havaittu, että pieni vähemmistö asukkaista aiheuttaa suuren osan sosiaali- ja terveyspalveluiden kustannuksista. Useat näistä suurkuluttajista ovat ikääntyneitä tai päihde- ja mielenterveysasiakkaita. Toisaalta osa suurkuluttajista ovat tietystä elämänvaiheesta tai tilanteesta olevia kuten ikääntyneet elämänsä viimeisinä vuosina tai infektiokierteessä olevia pikkulapsia. Suurkuluttajuus vaatii eri toimijoiden yhteistyötä ja näin ollen yhteistyönä tehtävää palveluohjausta, jotta asiakkaan palvelut toimivat asiakkaan kannalta oikea-aikaisesti, mutta myös kustannustehokkaasti.

Kärkihankkeena Palveluohjaus palveluita paljon käyttäville muodostuu neljästä toisistaan tukevista osasta, jotka puolestaan jakautuvat useammaksi projektiksi:

- 1) Ikäihmisten palveluohjaus
- 2) Terveyspalvelujen uudistaminen
- 3) Perhe- ja sosiaalipalveluiden toiminnan kokonaiskehittäminen.

4. Palvelujen digitalisoiminen

Kaupungin strategia korostaa kaupungin edelläkävijyyttä palvelutuottamisessa ja -ohjaamisessa sekä digitaaliseen asiointiin ja verkkoviestintään tehtäviä panostuksia.

Kärkihankkeen tavoitteena on tehdä Turusta palvelutuottamisen ja -kehittämisen edelläkävijä sekä uusien elinkeinojen kehittymisen mahdollistaja. Konsernitasoinen hanke tuottaa ja koostaa

työkaluja ja toimintamalleja kaupungin digitaalisten palvelujen yhteiskehittämiseksi asiakaslähtöisemmiksi sekä edistää kaupungin digitaalisen perustan ja siihen liittyvien kyvykkyyksien kehittämistä.

Toimialoilla kehittämisen trendejä ovat toiminnan digitalisointi (mm. opetusympäristön digitalisointi ja omahoito verkossa), asiointin digitalisointi toimialasta riippumattomasti (mm. ostaminen, palvelujen käytön digitalisointi) sekä monikanavaisuus ja avoin oppimisympäristö (mm. virtuaalimuseovierailu).

5. Hiilineutraalisuutta ja smart city -konseptia edistävä kärkihanke

Kaupungin strategisena tavoitteena on edetä ilmasto- ja ympäristöpolitiikan toimenpiteillä kohti kaupunkiseudun hiilineutraaliutta vuonna 2040. Tavoitteen saavuttamiseksi suunnitellaan vuonna 2017 kaupungille uusi kärkihanke, jonka sisältöjä voivat olla esimerkiksi energiatehokkuutta tukevat älyratkaisut, kiertotalouden edistäminen, digitalisaatio, IoT ja sensoriteknologian mahdollisuudet, kestävä ja älykkään liikennejärjestelmän kehittäminen, kaupungin tilojen laajempi yhteiskäyttö, hulevedet resurssina paremman kaupunkitilan tuottamiseksi, avoimen datan laajempi käyttö (kuten kotisivujen ja tapahtumien markkinointi), sekä ketterä kaupunkikehitys ja nopeat kokeilut/pilotit.

1.4 Lausekkeet (kv)

Lausekkeet
Kaupunginhallitus Paremmen joukkoliikenteen myötä kiinteistökohtaisten parkkipaikkojen vähimmäismäärää tulee laskea. Parkkipaikkojen tarvetta tulee tarkastella laajempänä kokonaisuutena (kaupunki-kehitysryhmä).
Kaupunginhallitus Toimialauudistuksessa on keskityttävä tiedolla johtamiseen ja selkeään vastuunjakoon. (Kiinteistö- ja ympäristötoimialan toimintamalliuudistuksen jatkovalmistelu).
Kaupunginhallitus Hyväksytään konserttitalon peruskorjauksen tarveselvitys ja määritellään hankkeen aikataulu vuoden 2017 aikana (strateginen tilojen ohjaus).
Kaupunginhallitus Otaen huomioon kaavoitukseen liittyvät paineet ja henkilökunnan suuri vaihtuvuus, on tarvittaessa lisättävä kaavoituksen resursseja antamalla lupa enintään kahden arkkitehdin palkkaamiseen ja lisäksi on tehostettava jo nykyisin käytössä olevia yhteistyömuotoja muiden toimijoiden kanssa (henkilöstöasiat).
Kaupunginhallitus Tehdään vuoden 2017 aikana tarveselvitys Skanssin monitoimitalosta (strateginen tilojen ohjaus).
Kaupunginhallitus Määritellään kaupungin energiatehokkuustavoitteet ja kootaan ne Hiilineutraali Turku-kärkihankkeen alle.
Kaupunginhallitus Avustusjärjestelmä uudistetaan vuoden 2017 aikana.
Kaupunginhallitus Selvitetään Halliyhtiön tulevat toimintaperiaatteet ja tehdään sen pohjalta tarvittavat toimenpiteet.
Kaupunginhallitus Tarkistetaan vuokra-asuntojen tuotantotilanne ottaen huomioon kaupungin voimakas kasvu ja yritysten työvoimatarve.
Kaupunginhallitus Pitkäaikais- ja nuorisotyöttömyyden kasvun pysäyttämiseksi on ryhdyttävä seuraaviin toimiin: <ul style="list-style-type: none">
• Vaikutetaan voimakkaasti siihen, että terveystarkastuksessa työkyvyttömiksi todetut henkilöt pääsevät siirtymään eläkkeelle tai asianmukaiseen hoitoon.
• Lisätään yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa matalan kynnyksen työpaikkoja osatyökykyisille ja muuten vaikeasti työllistettäville.
• Selvitetään mahdollisuus "vuokratyövoimapankin" perustamiselle.
• Lisätään yhteistyötä työvoimapulasta kärsivien yritysten kanssa ja suunnataan ammatillista koulutusta sinne, missä työvoimaa eniten tarvitaan.
• Pyritään löytämään valtion kanssa oikeudenmukainen ratkaisu kustannuksiin, joita Turun maahanmuuttajatyöttömien suuri osuus aiheuttaa kaupungille.
Kaupunginhallitus Sopimusryhmät ovat yhtä mieltä siitä, että tavoitteena tulee olla kaupungin talouden tasapainottaminen lyhyellä aikavälillä lähtökohtana se, että palvelut säilyisivät niin laadullisesti kuin määrällisesti nykytasolla.

2.1 Määrärahat ja investoinnit (kv)

Kaupunginhallitus (1.000 e)	TOT 2015	TA 2016 yhteensä	TA 2017	TS 2018	TS 2019	TS 2020
Toimintatulot	53 865	57 854	55 079	55 725	55 880	56 035
Valmistus omaan käyttöön	751	4 800	0	0	0	0
Toimintamenot	134 838	155 450	152 917	145 233	146 388	148 326
Toimintakate	-80 223	-92 795	-97 838	-89 508	-90 508	-92 291
Muutos-%		15,7 %	5,4 %	-8,5 %	1,1 %	2,0 %
Investointiosa						
Investointikulut	5 139	42 300	39 754	4 979	3 929	2 689
Valtionosuudet ja muut rahoitus- osuudet	13	0	0	0	0	0
Pysyvien vastaavien luovutustuotot	396	0	128 000	0	0	0
NETTO	-4 730	-42 300	88 246	-4 979	-3 929	-2 689
Muutos-%		794,2 %	-308,6 %	-105,6 %	-21,1 %	-31,6 %

2.2 Määrärahat palvelualueittain (kh)

€	TAM 2016 **)			Talousarvio 2017			Muutos eur	Muutos %
	Toiminta- tuotot	Toiminta- menot	Toimintakate	Toiminta- tuotot	Toiminta- menot	Toimintakate		
Kaupunginhallitus yhteensä	54 338 722	148 952 489	-94 613 766	55 079 132	152 916 669	-97 837 537	3 223 771	3,4
Yhteiset	4 706 130	24 415 925	-19 709 795	4 716 539	24 255 501	-19 538 962	-170 833	-0,9
I Konsernihallinnon ryhmät	6 544 496	19 719 184	-13 174 688	6 660 450	20 021 706	-13 361 256	186 568	1,4
II Hankkeet ja kayttotalousinvestoinnit	1 198 561	3 001 334	-1 802 773	2 098 322	5 626 974	-3 528 652	1 725 879	95,7
III Edelleen kohdistettavat määrarahat	0	15 537 321	-15 537 321	0	17 855 090	-17 855 090	2 317 769	14,9
Keskusvaalilautakunta		120 757	-120 757	0	599 333	-599 333	478 576	396,3
Hankinta- ja logistiikkakeskus	5 712 633	5 764 341	-51 708	5 369 941	5 357 365	12 576	-64 284	-124,3
IT-palvelukeskus	18 223 730	21 558 790	-3 335 060	18 439 102	21 418 444	-2 979 342	-355 718	-10,7
Henkilöstöasiain palvelukeskus	830 200	904 536	-74 336	830 200	864 662	-34 462	-39 874	-53,6
Matkailun palvelukeskus	1 354 690	4 910 794	-3 556 104	1 354 690	4 774 504	-3 419 814	-136 290	*)
Velkaneuvontatoimisto	320 000	582 209	-262 209	259 193	607 921	-348 728	86 519	*)
Työterveyshuollon palvelut	7 598 500	6 871 788	726 712	7 454 123	6 380 072	1 074 051	-347 339	*)
UBC	711 830	844 197	-132 367	835 000	829 728	5 272	-137 639	*)
Työllisyyspalvelukeskus	6 383 417	43 966 780	-37 583 363	6 461 525	43 725 322	-37 263 797	-319 566	-0,9
Ruokapalvelut - toiminta	754 535	754 535	-0	600 047	600 047	0	0	*)

*) Nettoyksikkö

***) Turun Seudun Kehittämiskeskus siirtynyt yhtiöksi 2016, vertailukelpoistettu pienentämällä TAM 2016 toimintakatetta -64.344

TSeK väestöosuus ja maaseutuosuus siirretty omarahoituksista Kh talousarvioon, vertailukelpoistettu TAM 2016 lisäämällä 1.882.925 kohtaan III Edelleen kohdistettavat määrarahat

---

2.3 Muutokset (kv)

Kaupunginhallitus

1.000 €, Kaupunginhallitus	2017	2018	2019	2020
KH/omarahoitusosuudet/V-S aluepelastuslaitoksen maksuosuuden vähennys	-298	-298	-298	

Kaupunginjohtaja

1.000 €, Kaupunginhallitus	2017	2018	2019	2020
KIKY-lomarahan leikkaus, Kh	-486	-486	-486	
KIKY-lomarahan leikkaus, Työterveys	-43	-43	-43	
KIKY-lomarahan leikkaus, Keskusvaalilautakunta	-1	-1	-1	
KIKY-työnantajamaksualennus, Kh	-472	-472	-472	
KIKY-työajan pidennys	-82	-82	-82	
KIKY-hankintojen säästötavoite	-450	-450	-450	-450
Varaus Liikkuva koulu -hankkeen rahoitusosuuteen (Liikuntalautakunta)	100			
Varaus Teatteri Oy:n avustuksen muutokseen (Kulttuurilautakunta)	1 080	2 491	2 391	2 391
Varaus Palloiluhallin henkilöstökuluihin (Liikuntalautakunta)	30	130	130	130
Toiminnan tuottavuustavoite	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Rakennemuutos ja suhdannevaraus	600			
Investointiosa: SAP-käytön laajennus, osakkeet ja osuudet	-1 000	-1 000	-1 000	-340

2.4 Sidotut investoinnit (kh)

	TA 2017
A - Investointihankkeet	39 753 976
AB - Uus- ja laajennusinvestoinnit	9 703 976
ABB - Muut pitkävaikutteiset menot	9 703 976
100310 - Varaus Suomen Joutsenen kunnostusta vart	150 000
100783 - SAP-käytön laajennus	150 000
101210 - ICT-infran yhtenäistäminen ja tehostam.	2 210 000
101211 - Kaupunkitason sähköiset palvelut	1 825 000
101212 - Tiedolla johtamisen kehittäminen	250 000
102645 - Arkiston digitointiprojekti	100 000
102651 - eFöli sähköbussseihin perustuva liikennöi	480 000
102722 - KH/Tietoliikennepalvelusopimukset	824 976
102723 - KH/Tietoverkon kytkentäydin	200 000
102725 - KH/Langaton verkko	150 000
102728 - KH/Tietoturvan parantaminen	100 000
102729 - KH/Pysäköintijärjestelmän uusiminen	50 000
102730 - KH/Museopalv rak- ja ark tietokant eheyt	60 000
102733 - KH/Sähköinen julkaisujärjestelmä	150 000
102735 - KH/SharePoint - dokumentinhallinta	100 000
102736 - KH/Luottamushenkilöiden työvai ja lisens	285 000
102737 - KH/Asiakaspalvelun kehittäminen	150 000
102739 - KH/Hallinnon piensovellukset	50 000
102740 - KH/Käyttaja- ja käyttövaltuushallinta	250 000
102742 - KH/Sähköinen ylioppilastutkinto	50 000
102744 - KH/SAP-käytön laajennus (PS/IM)	100 000
102745 - KH/SAP Kehittäminen	200 000
102746 - KH/SAP HR Kehittäminen	120 000
102749 - KH/Suurten kaupunkien palvelusetelihanke	50 000
102750 - KH/Konserniyhtiöiden toiminnan kehity	259 000
102769 - DiPaKe-hanke	1 390 000
AE - Sijoitukset	30 050 000
AEA - Osakkeet ja osuudet	30 050 000
100360 - Osakkeet ja osuudet, varaus	30 050 000

2.5 Kaupunginhallituksen omarahoitusosuudet (kv)

Kaupunginhallitus, omarahoitusosuudet (1.000 e)	TOT 2015	TA 2016 yhteensä	TAE 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019	TS 2020
Toimintatulot	0	0	0	0	0	0	0
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0	0
Toimintamenot	47 456	21 597	19 399	19 513	19 602	19 832	20 360
Toimintakate	-47 456	-21 597	-19 399	-19 513	-19 602	-19 832	-20 360
Muutos-%		-54,5 %	-10,2 %	-9,6 %	0,5 %	1,2 %	2,7 %

2.6 Kaupunginhallituksen omarahoitusosuudet kohteittain (kh)

Talousarvio 2017							
	€	TA 2016 *)	Toiminta- tuotot	Toiminta- menot	Toiminta-kate	Muutos eur	Muutos %
Omarahoitusosuudet		-19 713 593	0	19 512 731	-19 512 731	-200 862	-1,0
Alpe		-13 243 421	0	13 128 089	-13 128 089	-115 332	-0,9
UBC		-145 000	0	145 000	-145 000	0	0,0
Eläkkeet		-6 325 172		6 239 642	-6 239 642	-85 530	-1,4

*) TSeK väestöosuus ja maaseutuosuus siirretty Kh talousarvioon, vertailukelpoistettu TAM 2016 vähentämällä -1.882.925

3.1 Työvoiman käyttö (kv)

Henkilötyövuodet (htv) ja kustannukset (1.000€)	TOT 2015	TAM 2016	TAE 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019	TS 2020
Kh yhteensä (htv)	549,3*	542,0*	538,0	538,0			
Kh, palkat ja palkkiot (€)				33 443			
Konsernihallinto (htv)	191,8**	191,0**	201,0**	201,0			
Konsernihallinto, palkat ja palkkiot €				10 584			
Palvelukeskukset (htv)	357,5	351,0	337,0	337,0			
Palvelukeskukset, palkat ja palkkiot (€)				22 859			
Lisätietoja: *TseK ei ole mukana htv-luvussa. ** Sisältää myös sisäisen tarkastuksen.							

3.2 Tilojen ja alueiden käyttö (kh)

Käytössä olevat tilat ja alueet, konsernihallinto	TOT 2015	TAM 2016	TAE 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019	TS 2020
Tilat yhteensä (m ²)	6 038	6 038	6 038	6 038	6 038	6 038	6 038
Sisäisen vuokran perusteena olevat tilat (m ²)	6 038	6 038	6 038	6 038	6 038	6 038	6 038
Muut tilat (m)							
Alueet yhteensä (ha)							
Sisäinen vuokra yhteensä (€)	1 290 889	1 290 889	1 290 889	1 290 889	1 290 889	1 290 889	1 290 889

Lisätietoja:

TAE 2017 luvut perustuvat 16.2.2016 hetken ennusteeseen vuoden 2017 tila- ja vuokramääristä.

Arviot vuosien TS 2018-2020 tila- ja vuokramääristä pohjautuvat TAE 2017-lukuun sekä olettamukseen, että seuraavat tilahankkeet toteutuvat:

Konsernihallinnolla ei vahvistettuja tilahankkeita.

Käytössä olevat tilat ja alueet, palvelukeskukset	TOT 2015	TAM 2016	TAE 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019	TS 2020
Tilat yhteensä (m ²)	19 054	19 054	18 207	18 207	18 207	18 207	18 207
Sisäisen vuokran perusteena olevat tilat (m ²)	19 054	19 054	18 207	18 207	18 207	18 207	18 207
Muut tilat (€)	365 600	365 600	365 600	365 600	365 600	365 600	365 600
Alueet yhteensä (ha)							
Sisäinen vuokra yhteensä (€)	2 926 016	2 926 016	2 714 967	2 714 967	2 714 967	2 714 967	2 714 967

Lisätietoja:

TAE 2017 luvut perustuvat 16.2.2016 hetken ennusteeseen vuoden 2017 tila- ja vuokramäärästä. TAE 2017 luvussa huomioitavaa:

TSEK:in siirtyminen osaksi Science Parkia huomioitu vähentämällä TSEK:in neliöt (993 m²) ja vuokrat 17 587 €/kk vuoden 2017 luvusta.

Velkaneuvonta tulee siirtymään Linnankatu 55 tiloista uusiin tiloihin todennäköisesti vuoden 2017 alussa. Uusien tilojen tilamäärä ja vuokra ei vielä tiedossa, joten tilamäärä- ja vuokramuutosta ei ole voitu vielä huomioida vuoden TAE 2017 luvuissa.

Muut tilat (€) luku kertoo Matkailun palvelukeskuksen laivahostel Boreasta maksaman sisäisen vuokran.

Arviot vuosien TS 2018-2020 tila- ja vuokramäärästä pohjautuvat TAE 2017-lukuun sekä olettamukseen, että seuraavat tilahankkeet toteutuvat:

Palvelukeskuksilla ei vahvistettuja tilahankkeita 2018-2020.

4.1 Strategiset tavoitteet (kv)

Kärkihanke 1: Digitaalinen asiointi	<i>Strateginen teema: Vaikuttava ja uudistuva kaupunki</i> <i>Strateginen linjaus: 3.2.3</i>			<i>Muut toteutettavat linjaukset: -</i>			
Arviointikriteeri:	TOT 2015	TAM 2016	TAE 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019	TS 2020
MunPalvelut käytön laajentaminen		1		2			
Kohti kuntalaistiliä (Asiointitili, maksaminen, osto-toiminnallisuus)				3			
KaPa laki (tunnistautuminen, valtuutus, palvelutiedot)				3			
Toimialojen ilmoittamat projektit				4			
Tavoitteen kuvaus: Asiakkaan digitaalinen asiointi Turun kaupungin kanssa (MunTurku) (edellyttää palvelujen digitalisoimisen ja tunnistautumisen).							

Kärkihanke 2: Keskustan kehittäminen	<i>Strateginen teema: Rakentuva kaupunki ja ympäristö</i> <i>Strateginen linjaus: 3.3.2</i>			<i>Muut toteutettavat linjaukset: 3.3.1</i>			
Arviointikriteeri: Keskustan kehittämisen visiotyö sekä siihen liittyvä toteutussuunnitelma mittareineen valmis.	TOT 2015	TAM 2016	TAE 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019	TS 2020
		Käynnistetty	Visiotyö valmis	Visiotyö valmis			
Tavoitteen kuvaus: Keskustan kehittämisen kärkihankkeen tavoitteena on kaupunkikeskustan elinvoiman turvaaminen ja uudistaminen.							

Kärkihanke 3: Turun kampus ja tiedepuisto	<i>Strateginen teema: Rakentuva kaupunki ja ympäristö</i> <i>Strateginen linjaus: 3.3.1</i>			<i>Muut toteutettavat linjaukset: 3.3.3, 3.3.7, 3.3.10</i>			
Arviointikriteeri: Turun kampus ja tiedepuiston masterplan valmis ja purettu soveltuvilta osin etenemismalleihin. Toteutusprojekteja käynnissä.	TOT 2015	TAM 2016	TAE 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019	TS 2020
		Käynnistetty	Masterplan valmis ja toteutus käynnistetty	Masterplan valmis ja toteutus käynnistetty			

Tavoitteen kuvaus: Kärkihankekokonaisuudella tavoitellaan kunnianhimoista alueen älykaupungin toiminnallista konseptia, maankäytön, asumisen, rakentamisen ja liikenteen suunnitelmaa sekä palveluiden ja elinkeinotoiminnan yhdistämistä fyysisen ympäristön toteutukseen.

Kärkihanke 4: Palveluohjauksen uudistaminen	<i>Strateginen teema: Terve ja hyvinvoiva kaupunkilainen</i> <i>Strateginen linjaus: 2.1.3</i>			<i>Muut toteutettavat linjaukset: 2.1.3, 2.1.2, 3.2.2</i>			
Arviointikriteeri: Hanketta toimeenpanevien projektien eteneminen aikataulussa	TOT 2015	TAM 2016	TAE 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019	TS 2020
		Hankkeen käynnistäminen	Toteutus	Toteutus	Toteutus	Toteutus	
Tavoitteen kuvaus: Kokonaisuus muodostuu toisiaan tukevista osista: Ikäihmisten palveluohjaus, Terveyspalvelujen uudistaminen, Perhe- ja sosiaalipalvelut - toiminnan kokonaiskehittäminen, Varsinais-Suomen uusi psykiatrian toimintamalli. Lisäksi palveluohjaus-hanke on osana kaupungin monikanavaisen asiakaspalvelun kehittämistä (ei vain paljon palveluita käytävillä).							

Kärkihanke 5: Hiilineutraalisuuden ja smart city -konseptin edistäminen	<i>Strateginen teema: Rakentuva kaupunki ja ympäristö</i> <i>Strateginen linjaus: 3.3.6</i>			<i>Muut toteutettavat linjaukset:</i>			
Arviointikriteeri:	TOT 2015	TAM 2016	TAE 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019	TS 2020
			-	Hankkeen suunnittelu			
Tavoitteen kuvaus: Mm. tilojen laajempi yhteiskäyttö, hulevedet resurssina paremman kaupunkitilan tuottamiseksi, avoimen datan laajempi käyttö (esimerkiksi kotisivujen ja tapahtumien markkinointi), ketterä kaupunkikehitys ja nopeat kokeilut/pilotit.							

4.2 Strategiset hankkeet (kh)

Hyvinvointi ja aktiivisuus

Nuorisotyöttömyyden vähentäminen Pitkäaikaistyöttömien aktivointi	<i>Strateginen teema: Yrittävä ja osaava kaupunki</i> <i>Strateginen linjaus: 3.1.4</i>			<i>Muut toteutettavat linjaukset: 2.2.7</i>			
	TOT 2015	TAM 2016	TAE 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019	TS 2020
Arviointikriteerit:							
Nuorisotyöttömien osuus	13,2 %	-	13,0 %	13,0 %			
Työllisyysmäärärahan vaikuttavuus:							
Henkilöitä aktivointi- ja työkykypalveluiden piirissä	1031	-	1400	1400			
Kokonaisasiakasmäärä	2384	-	3300	3300			
Uusien asiakkaiden määrä	1844	-	2300	2300			
Työmarkkinatuen kuntaosuudella olevien ohjausaktiivointitoimiin	ei tietoa	600	1100	1100			
Aktiivointiaste *	ei tietoa	ennuste 37 %	42 %	42 %			
Tavoitteen kuvaus: Nuorisotyöttömien osuuden vähentäminen ja kunnan maksuosuuden vähentäminen toimenpiteillä, jotka toteutetaan yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa huomioiden opiskelu ja toimintakyky.							
* Asiakkuuden lopettamisssyynä on: työllistetty, opiskeluun siirtynyt, kuntouttavassa työtoiminnassa olevat, Koho-harjoittelussa olevat).							

Terveiden elämäntapojen edistäminen	<i>Strateginen teema: Terve ja hyvinvoiva kaupunkilainen</i> <i>Strateginen linjaus: 2.1.1</i>			<i>Muut toteutettavat linjaukset: 2.1.2, 2.3.1, 2.3.7</i>			
	TOT 2015	TAM 2016	TAE 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019	TS 2020
Arviointikriteerit:							
Ylipainoisten lasten ja nuorten osuus:							
- 4 vuotiaat	-	-	pohjaluku käyttöön	pohjaluku käyttöön			
- 5 lk							
- 8 lk							
Turkulaisten koululaisten fyysinen toimintakyky (Move).							
Vertailu kansalliseen viitearvoon: 5 lk tytöt ja pojat							
- 20 m viivajuoksu	-	-	pohjaluku käyttöön	pohjaluku käyttöön			
- vauhditon kolmiloikka							
- ylävartalon kohotus							
- Etunojapunnerrus							
- Liikkuvuus							

- Heitto-kiinniottoyhdistelmä							
Hyton terveysasemilla asioineet DM 2-pysyväisdiagnoosin (tyypin 2 diabetes) omaavien turkulaisten määrä	8187			Laskee			
Terveytensä vähintään hyväksi kokevien turkulaisten osuus (turkulaiset vrs. kansallinen taso)	62,6/62			Osuus kasvaa			
Tavoitteen kuvaus: Tavoitteena turkulaisten kannustaminen terveiden elämäntapojen omaksumiseen. Toimenpitein lisätään lasten ja nuorten liikumista ja aktiivisuutta sekä vähennetään ylipainoa.							

Yksinäisyyden ja ulkopuolisuuden vähentäminen	Strateginen teema: Terve ja hyvinvoiva kaupunkilainen Strateginen linjaus: 2.1.1			Muut toteutettavat linjaukset: 2.2.3, 3.1.4				
	Arviointikriteerit:	TOT 2015	TAM 2016	TAE 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019	TS 2020
Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus % (ATH)								
- 20-54 -vuotiaat (turkulaiset vrs kansallinen ka)	10,3%/ 9,4%	-		Laskee	Laskee			
- 55-74 -vuotiaat (turkulaiset vrs. kansallinen ka)	11,6%/ 7,3%	-		Laskee	Laskee			
- +75-vuotiaat (turkulaiset vrs kansallinen ka)	12,4%/ 12,4%	-		Laskee	Laskee			
Ei yhtään läheistä ystävää % oppilaista (Kouluterveyskysely 2013)								
- 8-9lk (turkulaiset vrs. kansallinen ka)	8,1%/ 8,4% (2013)	-		Laskee	Laskee			
- Lukion 1. ja 2. vuosikurssit (turkulaiset vrs. kansallinen ka)	6,0%/ 6,4% (2013)	-		Laskee	Laskee			
- Ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijat (turkulaiset vrs. kansallinen ka)	6,4%/ 7,5% (2013)	-		Laskee	Laskee			
Kiusaamiseen ei ole puututtu koulun aikuisten toimesta % (Kouluterveyskysely 2013)								
- 8. ja 9. luokan oppilaat (turkulaiset vrs. kansallinen ka)	69,8%/68,1% (2013)	-		Laskee	Laskee			
- Lukion 1. ja 2. vuosikurssin oppilaat (turkulaiset vrs kansallinen ka)	91,2%/88,7% (2013)	-		Laskee	Laskee			
Tavoitteen kuvaus Lasten ja työikäisten yhteisöllisyyden lisääminen ja ikäihmisten yksinäisyyden vähentäminen mm. palveluohjauksen keinoin.								

Vaikuttava ja uudistuva kaupunki

Palvelujen ja prosessien digitalisoiminen	Strateginen teema: Vaikuttava ja uudistuva kaupunki Strateginen linjaus: 3.2.3			Muut toteutettavat linjaukset: -			
Arviointikriteeri toteutumiselle:	TOT 2015	TAM 2016	TAE 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019	TS 2020
<ul style="list-style-type: none"> sähköisen potilastietojärjestelmään linkitetyn terveystarkastuksen luominen raportointijärjestelmän kehittäminen verkkokauppa kohti kuntalaistilä tuotteisiin on lisätty 3-4 tuotetta/palvelua prosessien kehittäminen; tehtävät kirjautuvat prosesseittain työntekijöille asiointitilin laaja käyttöönotto ja tuki suoritetaan päätökseen. keskitetty asiakaspalvelu toiminnassa 2017 uusien palvelukanavien kehittäminen (linkitty toimitilojen vaihdokseen) 			ks. arviointikriteerit	ks. arviointikriteerit			
Tavoitteen kuvaus: <ul style="list-style-type: none"> Dipake- ja 6Aika Turun osakokonaisuus Metku, sähköinen työnkulku TVA-arvioinneille ja tehtäväkuville Ennustusohjainen palveluohjaus Työterveyshuoltoon Hankintaprosessiin kaupunkitason yhtenäinen prosessi ja yhteiset työvälineet hankintasopimushallintaan ja pienhankintojen hallinnointiin* Palvelujen ja prosessien digitalisoiminen (IoT- ja robot) Uusien työ- ja tilankäyttökonseptien kehittäminen 							

Paremmen johtamisen kokonaisuus	Strateginen teema: Vaikuttava ja uudistuva kaupunki Strateginen linjaus: 3.2.4			Muut toteutettavat linjaukset: 2.1.2, 2.3.3-			
Arviointikriteeri toteutumiselle:	TOT 2015	TAM 2016	TAE 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019	TS 2020
Paremmen johtamisen periaatteiden jalkautuminen Tiedolla johtamisen koulutusohjelmaan osallistuminen Turku DW koko kaupungin käyttöön			ks. arviointikriteerit	ks. arviointikriteerit			
Tavoitteen kuvaus: Paremmen johtamisen hanke organisaation toiminnan parantamisen, johtajuuden kehittämisen sekä tiedolla johtamisen kehittäminen.							

Monikanavainen asiakaspalvelu	<i>Strateginen teema: Vaikuttava ja uudistuva kaupunki</i> <i>Strateginen linjaus: 3.2.3</i>			<i>Muut toteutettavat linjaukset: -</i>			
Arviointikriteeri toteutumiselle: Kokonaisuuden eteneminen suunnitelman mukaan	TOT 2015	TAM 2016	TAE 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019	TS 2020
				ks. arviointikriteeri			
Tavoitteen kuvaus: Dipake ja monikanavaista asiakaspalvelua tukevat 6Aika osakokonaisuudet							

Kustannuslaskennan kehittäminen	<i>Strateginen teema: Vaikuttava ja uudistuva kaupunki</i> <i>Strateginen linjaus: 3.2.4</i>			<i>Muut toteutettavat linjaukset: -</i>			
Arviointikriteeri toteutumiselle: - tilauksellisten ostolaskujen osuus: järjestelmien käyttöaste (sopimushallinta ja pienhankinnat)	TOT 2015	TAM 2016	TAE 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019	TS 2020
			80 %	80 %			
Tavoitteen kuvaus:							

Datan ja rajapintojen avaaminen	<i>Strateginen teema: Vaikuttava ja uudistuva kaupunki</i> <i>Strateginen linjaus: 3.2.3</i>			<i>Muut toteutettavat linjaukset: -</i>			
Arviointikriteeri toteutumiselle: ks. TA-sarake	TOT 2015	TAM 2016	TAE 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019	TS 2020
			Päätöstiedon julkisten osien avaaminen kaikkien kuntalaisten käyttöön Palvelukonfiguraattori käytössä ja siihen tuotu 2-4 uutta palvelukokonaisuutta	Päätöstiedon julkisten osien avaaminen kaikkien kuntalaisten käyttöön Palvelukonfiguraattori käytössä ja siihen tuotu 2-4 uutta palvelukokonaisuutta			
Tavoitteen kuvaus: 6Aika -kokonaisuuteen sisältyvät hankkeet/projektit							

Uusien työ- ja tilankäyttökonseptien kehittäminen	<i>Strateginen teema: Vaikuttava ja uudistuva kaupunki</i> <i>Strateginen linjaus: 3.2.7</i>			<i>Muut toteutettavat linjaukset: -</i>			
Arviointikriteeri toteutumiselle: ks. TA.sarake	TOT 2015	TAM 2016	TAE 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019	TS 2020
		Toimistotilojen tilakonsepti	Tarveselvitys keskustan toimistotilaratkaisusta	Tarveselvitys keskustan toimistotilaratkaisusta	Selvitys mahdollisuuksista muiden tilatyyppeiden (koulut ja päiväkodit) konseptointiin		
Tavoitteen kuvaus: 2016 käynnistetään työympäristöjen kehittämishanke, joka jatkuu vuoteen 2017. Ensivaiheessa tavoitteena on määritellä toimistojen tilakonsepti ja laatia tarveselvitys keskustan toimistotilaratkaisusta. Jatkossa haetaan myös mahdollisuuksia muiden tilatyyppeiden (esim. koulut ja päiväkodit) konseptointiin.							

Kestävän kehityksen budjetointi	<i>Strateginen teema: Vaikuttava ja uudistuva kaupunki</i> <i>Strateginen linjaus: 3.2.7</i>			<i>Muut toteutettavat linjaukset: -</i>			
Arviointikriteerit toteutumiselle:	TOT 2015	TAM 2016	TAE 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019	TS 2020
Ekotukitoimenpiteet Energiatehokkuustoimenpiteet Osahankkeiden toteutuminen			ks. arviointikriteerit	ks. arviointikriteerit			
Tavoitteen kuvaus: Energia- ja resurssiviisauden ulottaminen kaikkeen toimintaan kaupungissa.							
Ekotukitoiminta, Investointien elinkaarikustannusten vaikuttavuuden arviointi yhteistyössä Helsingin kaupungin kanssa, Resurssiviisautuspilotteja. Energia- ja resurssitehokkuuden kehittäminen ja jalkauttaminen kaupunkikonsernissa, ympäristötietoisuuden lisääminen, ekotukihenkilöiden kouluttaminen, kalustekierrätyssovelluksen kehittäminen. Investointien elinkaarikustannusten vaikuttavuusarvioinnin testaaminen.							

Yrittävä ja osaava kaupunki

Innovaatioympäristön ja tiedepuistoalueen rakentaminen osaamisen hyödyntämiseksi ja kaupallistamiseksi	<i>Strateginen teema: Yrittävä ja osaava kaupunki</i> <i>Strateginen linjaus: 3.1.1</i>			<i>Muut toteutettavat linjaukset: 3.1.2, 3.1.4, 3.1.6</i>			
Arviointikriteeri toteutumiselle: - Turku Future Technologies - Biohautomokonsepti - Life Science -kiihdyttämö - Digitulevaisuus	TOT 2015	TAM 2016	TAE 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019	TS 2020
			ks. arviointikriteerit	ks. arviointikriteerit			

Tavoitteen kuvaus: Toteutetaan Turun kaupunkiseudun kasvusopimukseen 2016-2018 kirjattuja toimenpiteitä (5 kpl), joilla rakennetaan Suomen paras innovaatio- ja yrityspalvelukeskittymä Sciece Parkin alueelle.

Sinisen ja vihreän teollisuuden symbioosit	<i>Strateginen teema: Yrittävä ja osaava kaupunki</i> <i>Strateginen linjaus: 3.1.1</i>			<i>Muut toteutettavat linjaukset: -</i>			
Arviointikriteeri toteutumiselle: - Blue Industry Park -toimintakonsepti - Smart Chemistry Park -tukihanke - EU:n valmistella olevan Blue Growth Vanguard aloitteen kytkeminen Turun elinkeinopolitiikan työkaluksi -Suomen valmisteilla olevan kansallisen meripolitiikan valmisteluun osallistumien ja vaikuttaminen Turun kaupunkistrategian pohjalta	TOT 2015	TAM 2016	TAE 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019	TS 2020
			ks. arviointikriteerit	ks. arviointikriteerit			
Tavoitteen kuvaus: Toteutetaan Turun kaupunkiseudun kasvusopimukseen 2016-2018 kirjattuja toimenpiteitä (Blue Industry Park ja Smart Chemistry Park), joilla vahvistetaan Turun seudun meri-, ympäristö- ja materiaalitieteiden osaamista.							

Maahanmuuttajat elinkeinopolitiikan voimavaraksi	<i>Strateginen teema: Yrittävä ja osaava kaupunki</i> <i>Strateginen linjaus: 3.1.4</i>			<i>Muut toteutettavat linjaukset: 2.2.3, 2.2.4</i>			
Arviointikriteeri toteutumiselle: - Kasvusopimuksen toimenpiteet: 1. Edellytykset innovaatiotoimintaan ja työllistymiseen 2. Suomen kieli ja kulttuuri 3. Osaamisen hyödyntäminen paikallisessa elinkeinolämässä Työllisyys selvityksen maahanmuuttajiin liittyvät toimenpiteet	TOT 2015	TAM 2016	TAE 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019	TS 2020
			ks. arviointikriteerit	ks. arviointikriteerit			
Tavoitteen kuvaus: Vahvistetaan alueellista kilpailukykyä tukemalla ja luomalla mahdollisuuksia hyödyntää Suomeen muuttaneiden osaajien työpanosta ja innovaatiokykyä.							

Turku Logistics Hub	<i>Strateginen teema: Yrittävä ja osaava kaupunki Strateginen linjaus: 3.1.3</i>			<i>Muut toteutettavat linjaukset: -</i>			
Arviointikriteeri toteutumiselle: - laaditaan kehittämis- ja kasvusuunnitelma, jonka avulla kehitetään kaikki liikennemuodot kattavaa multimodaalilogistiikkajärjestelmää - lentoliikennettä ja lentoaseman ympäristöä Suomen kakkoskenttänä kehitetään matkustaja- ja rahdiliikenteen kasvattamiseksi - Tunnin junan suunnitteluun osallistuminen	TOT 2015	TAM 2016	TAE 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019	TS 2020
			ks. arviointikriteerit	ks. arviointikriteerit			
Tavoitteen kuvaus: Turun seudun merkityksen kasvattaminen logistisena keskuksena pohjautuen erinomaiseen maantieteelliseen sijaintiin ja olemassa olevien multimodaalijärjestelmien luomaan potentiaaliin.							

Vetovoima	<i>Strateginen teema: Yrittävä ja osaava kaupunki Strateginen linjaus: 3.1.5</i>			<i>Muut toteutettavat linjaukset</i>			
Arviointikriteeri toteutumiselle: - Experience Turku - elämysteollisuuden tukipalvelurakenteen käynnistäminen - Suomen saaristo -yhteistyön toimenpiteet	TOT 2015	TAM 2016	TAE 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019	TS 2020
			ks. arviointikriteerit	ks. arviointikriteerit			
Tavoitteen kuvaus: Finnish Archipelago -kärkibrändin ja elämysteollisuuden hanketoiminnan edistäminen							

Rakentuva kaupunki ja ympäristö

Turun Kampus ja tiedepuisto	<i>Strateginen teema: Rakentuva kaupunki ja ympäristö</i> <i>Strateginen linjaus: 3.3.1</i>			<i>Muut toteutettavat linjaukset:</i>			
Arviointikriteeri toteutumiselle:	TOT 2015	TAM 2016	TAE 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019	TS 2020
RESURSOINTIHANKE: BALTIC URBAN LAB hanke 2016 - 2018 (ulkopuolinen Central Baltic rahoitus)			Tapahtumia ja työpajoja (lukumäärä)	Tapahtumia ja työpajoja (lukumäärä)			
Tavoitteen kuvaus: Maankäytön strategisten <u>hankkeiden</u> koordinointi osana elinkeinopolitiikan kehittämistä toimialojen strategisen sopimuksen yhteisen osion mukaisesti. Hankkeita toteutetaan erillisillä projekteilla, joiden päätöksenteko, seuranta ja raportointi talouden ja toiminnan vuosikellon mukaisesti. Projekteissa yhdistetty suunnittelu ja investoinnit. Strategiset linjaukset kytketty toteutusprojektitasolle. BALTIC URBAN LAB: Aluekehitys (sidosryhmä prosessin kehittäminen laajemmalle kaupunki alueelle. Erityisesti elinkeinoelämä mukaan. Lisää resursseja sidosryhmän toimintamallin kehittämiseen ja testaamiseen (sidosryhmäkoordinaattori). Alustava aluesuunnittelu.							

Keskustan kehittäminen	<i>Strateginen teema: Rakentuva kaupunki ja ympäristö</i> <i>Strateginen linjaus: 3.3.2</i>			<i>Muut toteutettavat linjaukset:</i>			
Arviointikriteeri toteutumiselle: Hankkeen toteutuminen	TOT 2015	TAM 2016	TAE 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019	TS 2020
			Ks. tavoitteen kuvaus	ks. tavoitteen kuvaus			
Tavoitteen kuvaus: Maankäytön strategisten hankkeiden koordinointi osana elinkeinopolitiikan kehittämistä toimialojen strategisen sopimuksen yhteisen osion mukaisesti. Hankkeita toteutetaan erillisillä projekteilla, joiden päätöksenteko, seuranta ja raportointi talouden ja toiminnan vuosikellon mukaisesti. Projekteissa yhdistetty suunnittelu ja investoinnit. Strategiset linjaukset kytketty toteutusprojektitasolle. Hyödynnetään myös resursointihanketta Baltic Urban Lab hanketta.							

Skanssi	<i>Strateginen teema: Rakentuva kaupunki ja ympäristö</i> <i>Strateginen linjaus: 3.3.1</i>			<i>Muut toteutettavat linjaukset:</i>			
Arviointikriteeri toteutumiselle: Hankkeen toteutuminen	TOT 2015	TAM 2016	TAE 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019	TS 2020
			Ks. tavoitteen kuvaus	ks. tavoitteen kuvaus			
Tavoitteen kuvaus: Maankäytön strategisten hankkeiden <u>koordinointi</u> osana elinkeinopolitiikan kehittämistä toimialojen strategisen sopimuksen yhteisen osion mukaisesti. Hankkeita toteutetaan erillisillä projekteilla, joiden päätöksenteko, seuranta ja raportointi talouden ja toiminnan vuosikellon mukaisesti. Projekteissa yhdistetty suunnittelu ja investoinnit. Strategiset linjaukset kytketty toteutusprojektitasolle.							

Logicity	<i>Strateginen teema: Rakentuva kaupunki ja ympäristö</i> <i>Strateginen linjaus: 3.3.1</i>			<i>Muut toteutettavat linjaukset:</i>			
Arviointikriteeri toteutumiselle: Hankkeen toteutuminen	TOT 2015	TAM 2016	TAE 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019	TS 2020
			Ks. tavoitteen kuvaus	ks. tavoitteen kuvaus			
Tavoitteen kuvaus: Maankäytön strategisten hankkeiden koordinointi osana elinkeinopolitiikan kehittämistä toimialojen strategisen sopimuksen yhteisen osion mukaisesti. Hankkeita toteutetaan erillisillä projekteilla, joiden päätöksenteko, seuranta ja raportointi talouden ja toiminnan vuosikellon mukaisesti. Projekteissa yhdistetty suunnittelu ja investoinnit. Strategiset linjaukset kytketty toteutusprojektitasolle.							

Linnakaupunki	<i>Strateginen teema: Rakentuva kaupunki ja ympäristö</i> <i>Strateginen linjaus: 3.3.1</i>			<i>Muut toteutettavat linjaukset:</i>			
Arviointikriteeri toteutumiselle: Hankkeen toteutuminen	TOT 2015	TAM 2016	TAE 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019	TS 2020
			Ks. tavoitteen kuvaus	Ks. tavoitteen kuvaus			
Tavoitteen kuvaus: Maankäytön strategisten hankkeiden <u>koordinointi</u> osana elinkeinopolitiikan kehittämistä toimialojen strategisen sopimuksen yhteisen osion mukaisesti. Hankkeita toteutetaan erillisillä projekteilla, joiden päätöksenteko, seuranta ja raportointi talouden ja toiminnan vuosikellon mukaisesti. Projekteissa yhdistetty suunnittelu ja investoinnit. Strategiset linjaukset kytketty toteutusprojektitasolle.							

Blue Industry Park	<i>Strateginen teema: Rakentuva kaupunki ja ympäristö</i> <i>Strateginen linjaus: 3.3.1</i>			<i>Muut toteutettavat linjaukset:</i>			
Arviointikriteeri toteutumiselle: Hankkeen toteutuminen	TOT 2015	TAM 2016	TAE 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019	TS 2020
			Ks. tavoitteen kuvaus	Ks. tavoitteen kuvaus			
Tavoitteen kuvaus: Maankäytön strategisten hankkeiden <u>koordinointi</u> osana elinkeinopolitiikan kehittämistä toimialojen strategisen sopimuksen yhteisen osion mukaisesti. Hankkeita toteutetaan erillisillä projekteilla, joiden päätöksenteko, seuranta ja raportointi talouden ja toiminnan vuosikellon mukaisesti. Projekteissa yhdistetty suunnittelu ja investoinnit. Strategiset linjaukset kytketty toteutusprojektitasolle.							

ECCENTIC -hanke	<i>Strateginen teema: Rakentuva kaupunki ja ympäristö</i> <i>Strateginen linjaus: 3.3.7</i>			<i>Muut toteutettavat linjaukset:</i>			
Arviointikriteeri toteutumiseksi: Hankkeen toteutuminen	TOT 2015	TAM 2016	TAE 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019	TS 2020
Kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen osuus kaikista liikkumismuodoista Sähköinen liikkuminen			Toimenpiteet hyväksytyt ja hankintaprosessit käynnistetty vuonna 2017.	Toimenpiteet hyväksytyt ja hankintaprosessit käynnistetty vuonna 2017.	Pilotti alkaa		
Tavoitteen kuvaus: Uusien liikennetapojen testaus, evaluointi ja markkinointi sekä MAAS-kehittämisen johtajuus yhdessä Madrid:n, Münchenin, Rusan ja Tukholman kanssa. Maas palveluiden kehittäminen - Turku MAAS palveluiden johtotähti, joukkoliikenteen palvelumallin kehittäminen, Sähköisen liikenteen edistäminen. Ulkopuolinen HORIZON2020 rahoitus.							

5.1 Henkilöstön työhyvinvointi (kh)

Henkilöstöohjelman painopistealue	Ohjelman alataavoite	Kaupungin tavoite 2017	Toimialan TAE 2017	Toimialan TA 2017
Turussa jokaisen tulee voida kokea, että työ lisää hyvinvointia	Työssä jaksamista tukeva työnantajapolitiikka	Sairauspoissaolot alla suurten kaupunkien keskiarvon (kaupungin tasolla).	Toimialan sairauspoissaolojen (%) aleneminen .	Toimialan sairauspoissaolojen (%) aleneminen .
Aktiivinen osaamisen ennakointi	Urapolkujen aktiivinen seuranta	Varhe-maksu alle suurten kaupunkien keskitason (kaupungin tasolla) - alkaneiden työkyvyttömyyseläkkeiden määrä (lkm).	Toimialalla alkaneiden työkyvyttömyyseläkkeiden (lkm) väheneminen.	Toimialalla alkaneiden työkyvyttömyyseläkkeiden (lkm) väheneminen.
Turku on vetovoimainen työnantaja	Taloudellisesti vastuullinen palveluiden tuottaminen	Kaupungin henkilötöyvuosien (HTV) aleneminen edellisestä vuodesta.	Toimialan HTV-tavoite asetetaan sopimuksen kohdassa "Resursien käyttö"	Toimialan HTV-tavoite asetetaan sopimuksen kohdassa "Resursien käyttö"

6.1 Tunnusluvut (kh)

Tiedoksi annettavat tunnusluvut

Tunnusluku	Tunnusluvun tyyppi	TOT 2013	TOT 2014	TOT 2015	TAM 2016	TA 2017	TS 2018	TS 2019	TS 2020	2021
Konsernihallinto, ryhmät. Tunnuslukuina käytetään sopimuksessa olevia taloudenpidon ja resurssien käytön mittareita sekä niistä laskettuja suhdelukuja:										
Toimintameno (1.000 €) <small>Huom. vuonna 2015, 2016 ja 2017 konsernihallinnon ryhmien toimintamenoista on vähennetty Taitoan maksu 5 613.492 €, jotta luvut olisivat vertailukelpoisia</small>	T/T	-	-	12 617 (-)	14 107 (+11,2 %)	14 409 (+0,2 %)				
Toimintamenojen osuus kaupunkiemion toimintamenoista (%)	T/T	-	-	0,86 % (12617/1474491)	0,97 % (14107/1457854)	0,99 % (14409/1441373)				
Työvoiman käyttö (htv)	T/T	-	-	178,4	176,0	188,0				
Palkat ja palkkiot (1.000 €), muutos -% edellisestä vuodesta	T/T	-	-	8 216 (-)	8 439 (+2,7 %)	8 902 (+5,5 %)				
Palkat ja palkkiot henkilötyövuotta kohti (€/htv)	T/T	-	-	46 054 (-)	47 985 (+4,2 %)	47 351 (-1,3 %)				
Tilojen käyttö (m ²)	T/T	-	-	2 117	2 117	2 117				
Tilojen käyttö henkilötyövuotta kohti (m ² /htv)	T/T	-	-	11,9	12,0	11,3				

T/T = tuottavuus ja taloudellisuus

7.1 Muu kaupunkitasoinen ohjaus (kh)

Ohjausasiakirja	Ohjaustieto
6Aika - Avoimet ja älykkäät palvelut	6Aika - Avoimet ja ketterät kaupungit on kestävä kaupunkikehityksen strategia, jossa ovat mukana Suomen suurimmat kaupungit, ns. kuutoskaupungit Helsinki, Espoo, Vantaa, Oulu, Tampere ja Turku. Strategia on kansallisesti erittäin merkittävä: mukana olevissa kaupungeissa asuu 30 % maamme väestöstä. Suurimpien kaupunkiseutujen käyttö uusien innovaatioiden kehitysympäristönä vahvistaa Suomen kilpailukykyä, koska kokonaisuus on riittävän suuri maa-ilmanluokan referenssikohteeksi. Strategiassa myös parannetaan kaupunkien palveluprosesseja ja niiden yhteen toimivuutta yli kuntarajojen. Toimenpiteet lisäävät sekä osallistujakaupunkien että koko maan julkisen sektorin tuottavuutta, koska uudet toimintamallit ovat kaikkien kaupunkien ja kuntien käytävissä.
Elinkeino- ja innovaatiosopimus	<p>Turun kaupungin tavoitteena on omalla toiminnallaan sekä yhteistyössä yliopistojen ja muiden kumppanien kanssa kehittää toimintaympäristöä ja palveluja, jotka tukevat uusien yritysten käynnistämistä, innovatiivisten yritysten syntymistä ja yritysten kasvua sekä uudistumista Saattamalla alueen toimijat ja palvelut yhteen voidaan työtä tehdä yhdessä ja saavuttaa toiminnan parempaa vaikuttavuutta sekä synergiaetuja, jotka syntyvät nykyistä paremman työnjaon kautta. Asiakkaan näkökulmasta palvelukokonaisuudet ovat helpommin saavutettavissa ja palveluprosessit muodostuvat saumattomiksi kokonaisuuksiksi, jossa palvelut tuottaa yhteistyössä eri toimijat.</p> <p>Sopimuksen lähtökohtana on innovaatio- ja elinkeinopalvelujen tuottaminen yhteisissä toimitiloissa nykyisessä ICT-talossa. Tilajärjestelyistä vastaa TeknologiaKiinteistöt Oy. Sopimukseen pohjautuen ICT-taloon sijoitetaan Turun Yliopiston, Åbo Akademin, Turun Ammattikorkeakoulun innovaatiopalvelut sekä Turku Science Parkin ja Turun Seudun Kehittämiskeskuksen (mukaan lukien Potkuri) palvelut. Edelleen ICT-talossa aloitetaan uusien innovatiivisten yritysten syntymiseen ja käynnistymiseen tähtävää AH-JO-toimintaa. Sopimukseen sisältyy myös yrityshautomo- ja kiihdyttämöpalvelujen kokoaminen yhteen paikkaan. Turun Seudun Kehittämiskeskuksen muuttamisen johdosta avautuu uusia mahdollisuuksia tilajärjestelyihin kaupunkikonsernissa.</p> <p>Sopimuksen ansiosta innovaatio- ja elinkeinopalvelut ovat nykyistä helpommin saavutettavissa. Asiakkaan on mahdollista saada lähes kaikki yritystoimintaan liittyvät palvelut saman katon alta riippumatta siitä, kuka on palvelun tuottaja. Sopimus luo edellytykset myös nykyistä parempaan tehtävien jakamiseen kumppanien kesken ja resurssien tehokkaamman kohdentamisen. Mielikuva yritysmuutosestään kirkastuu ja vahvistuu.</p>
FinnwayLearning-sopimus	<p>Turun kaupunki, Turun yliopisto, Turun ammattikorkeakoulu ja Turun Aikuiskoulutuskeskus käynnistivät vuonna 2012 valmistelun alueellisen koulutusviennin kokoamiseksi ja toimintamallin luomiseksi. Yhteistyösopimus allekirjoitettiin syyskuussa 2013.</p> <p>Konsortio käsittää koko suomalaisen koulutuskareen perusopetuksesta aina korkeakoulujen huippututkimukseen ja aikuiskoulutukseen. Yhteisenä tavoitteena on edistää Suomen ja Turun alueen koulutusvientä kansainvälisillä markkinoilla.</p>
Itämerihaasteen toimenpideohjelma	Ohjaa ja koordinoi Turun kaupungin Itämeritoimenpiteitä vuosina 2014-2018
Valtion ja Turun kaupunkiseudun välinen kasvusopimus (korvaa kohdan Kasvusopimus)	Valtion ja kaupunkiseutujen välisillä kasvusopimuksilla toteutetaan hallituksen kilpailukykykärkihankkeen toimenpiteitä alueellisten innovaatioiden ja kokeilujen (AIKO) käynnistämiseksi. Sopimuksen tavoitteena on Turun kaupunkiseudun elinkeinoelämän kasvun, kansainvälistymisen ja kilpailukykyyn vahvistaminen.
Kaupunkitutkimusohjelma	Kaupunkikehitystä koskevan tutkimusyhteistyön kohdistaminen.
Kaupunkiseudun asunto- ja maapoliittinen ohjelma	Kuntien maanhankinta, maankäyttösopimusten periaatteet, tontinluovutus, asemakaavojen toteutumisen edistäminen, haja-asutusalueelle rakentaminen, asuntotuotannon määrälliset ja laadulliset tavoitteet vuoteen 2025 asti.
Maankäytön, asumisen ja liikenteen (MAL) aiesopimus 2012-2015	Aiesopimus perustuu pääministeri Kataisen hallituksen hallitusohjelmaan 2011, jonka mukaisesti maankäytön, asumisen ja liikenteen (MAL) aie-sopimusmenettelyä jatketaan ja kehitetään sitovammaksi. Menettelyn tarkoituksena on tukea suurten kaupunkiseutujen maankäytön, asumisen ja liikenteen yhteensovittamista.

	<p>Aiesopimus kuvaa Turun kaupunkiseudun kuntien ja valtion yhteistä tahtotilaa ja tulevaisuuden kehityssuuntia.</p> <p>Aiesopimuksen sisältämät toimenpiteet perustuvat Turun kaupunkiseudun rakennemallityöhön 2035 sekä sen rinnalla käynnissä olevaan seudun liikennejärjestelmätyöhön.</p>
Maakuntakaava	Turun kaupunkiseudun maankäyttö ja kehittäminen.
Maakuntastrategia	Maakuntasuunnitelma ja -ohjelma valmistellaan samanaikaisesti, jolloin ne muodostavat Varsinais-Suomen maakuntastrategian. Varsinais-Suomen maakuntasuunnitelma sisältää maakunnan kehittämisen pitkän aikavälin tavoitteet. Maakuntaohjelma 2014-2017 sisältää yksilöidyt tavoitteet, keskeisimmät hankkeet ja muut kehittämistoimenpiteet sekä suunnitelman ohjelman rahoittamiseksi.
RSGT / Opiskelukaupunki Turku -yhteistyösopimus	Turun kaupunki, kaupungissa toimivat korkeakoulut ja opiskelijajärjestöt vahvistavat omalla toiminnallaan ja yhteisesti sovittavilla toimenpiteillä Turun asemaa opiskelukaupunkina.
Turun kaupungin ja Sitran yhteistyösopimus / Kestävän kehityksen kumppanuus 2015-2018	<p>Osapuolten yhteisenä tavoitteena on vahvistaa tietopohjaa sekä luoda, toteuttaa ja tehokkaasti viestiä kestävän kehityksen mukaisia kaupunkikehitysratkaisuja, joiden avulla luodaan Suomeen hiilineutraalia ja resurssiviisasta tulevaisuutta sekä sitä palvelevaa innovaatio- ja yritystoimintaa.</p> <p>Erityisenä tavoitteena on em. kehityksen ja ratkaisujen referenssialueiden kehittäminen Turun seudulle sekä Turun kaupungin kehittäminen kestävän kaupunkikehityksen kansainväliseksi mallialueeksi.</p> <p>Em. tavoitteiden toteuttamiseksi osapuolet toteuttavat yhdessä hankkeita, joihin kumpikin osapuoli kohdistaa tarvittavan asian- tuntemuksen ja muut resurssit sekä kantaa vastuunsa toteutuksesta mahdollisimman tuloksellisesti ja laadukkaasti.</p>
Turun kaupungin kaavoitus- ja toimenpideohjelma rakennemallin toteuttamiseksi	Kaavoitusohjelma ja valmiiden asemakaavojen varanto, arvio rakentuvista asunnoista ja asukkaiden määrästä, arviot rakentuvista työpaikka-alueista vuosille 2015-2018, suuntaa-antavana vuoteen 2025 asti.
Turun kaupunkiseudun rakennemalli 2035	Kaupunkiseudun kilpailukyvyyn ja vetovoiman edistäminen, väestö- ja työpaikkatavoitteet ja yhdyskuntarakenteen kehittäminen vuoteen 2035 asti.
IT-strategia	<ul style="list-style-type: none"> - Resurssien tehokkaampi käyttö yhteisen IT-ohjauksen kautta - IT-ratkaisujen parempi uudelleen käytettävyyden ja päällekkäisten investointien välttäminen yhteisellä kehittämissuunnittelulla ja kokonaisarkkitehtuureilla - Kaupunkitason skaalaetujen hyödyntäminen noudattamalla yhteistä linjaa infrastruktuuriratkaisuissa ja IT-tuen järjestämisessä - Kustannustehokkuuden parantaminen hoitamalla toimittajahallinta ja IT-hankinnat yhtenäisellä tavalla - IT:n vaikuttavuuden parantaminen panostamalla systemaattisesti henkilöstön osaamisen kehittämiseen strategian mukaisilla osaamisalueilla.
Tilastrategia	Kaupungin tilojen käyttö
Turku Future Technologies -sopimus	Sopimuksella palvellaan valmistavan teknologiateollisuuden monialaisia teknologia- ja osaamistarpeita. TFT:ssä korkeakoulujen tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan osaamista ja palveluja myydään ja markkinoidaan ensisijaisesti Turun ja Lounais-Suomen yrityksille, toiminnallisena painopisteenä Turun ja Rauman talusalueet, mutta myös muualle. Sopimuksessa ovat mukana Aalto Yliopisto, Lappeenrannan Teknillinen Yliopisto, Oulun Yliopisto, Tampereen Teknillinen Yliopisto, Turun Ammattikorkeakoulu, Turun Yliopisto, Yrkeshögskolan Nova/Aboa Mare ja Åbo Akademi.
Valtion ja Pohjoisen kasvuvyöhykkeen välinen kasvusopimus	Kasvuvyöhykesopimuksen tavoitteena on Pohjoisen kasvuvyöhykkeen toiminnallisen kokonaisuuden kokonaisvaltainen kehittäminen siten, että kasvuvyöhyke linkittää eri keskuksia laajemmaksi työmarkkina- ja talusalueeksi, joka tarjoaa yrityksille kansainvälisesti houkuttelevia investointikohteita.